

GAZAB VE HOŞNUTLUK*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtu ve's-selâmu alâ hayra halkihî seyyidinâ muhammedin ve âlihi ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'd: Fa'lemû eyyühe'l-ihvân, feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem, ve şerre'l-umûri muhdesâtuhâ, ve külle muhdesetin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sâhibehâ fî'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا، فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنْ بَيْتِي
عَيْنِي جَهَنَّمَ. قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، يُحَدِّثُ عَنْكَ
يَزِيدُ وَيَنْقُصُ؟ قَالَ: لَيْسَ ذَلِكَ أَعْنِيكُمْ، إِنَّ مَا
أَعْنِي الَّذِي يَكْذِبُ عَلَيَّ مُتَحَدِّثًا يَطْلُبُ بِهِ شَيْ
نَ الْإِسْلَامِ. قَالُوا: وَهَلْ لِيَجَهَنَّمَ عَيْنِي؟ قَالَ: نَعَمْ أَمَا
سَ مِعْتَمُوهُ يَقُولُ: إِذَا رَأَتْهُمْ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ

الفرقان: ١٢ (فَهَلْ تَرَاهُمْ إِلَّا بِعَيْنِي نِ

(طب. وابن مردويه عن أبي أمامة)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

RE. 441/6 (Men kezebe aleyye müteammiden fe'l-yetebevve' mak'adahû min beyni ayney cehenneme. Kàlu: Yâ rasûla'llah, yuhaddisu anke yezîdu ve yenkusu? Kâle: Leyse zâke a'nîküm, innemâ a'ni'llezî yekzibu aleyye mütehaddisen yatlubu bihî şeyne'l- islâmi. Kàlu: Ve hel li-cehenneme aynun? Kâle: Neam, emâ semi'tumûhu yekül: İzâ raethüm min mekânin baîd. Fehel terâhüm illâ bi-ayneyni)

Sadaka rasûlü'llah, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi cümleminizin üzerine olsun... Mevlâmız yaptığınız ibadet ve taatleri, kılınan namazları kabul eylesin... Dileklerinizi i'tâ ve ihsan eylesin... Sevdiği, razı olduğu kullarının zümresine cümleminizi dâhil eylesin...

Peygamber SAS Hazretleri'nin mübarek hadîs-i şerîflerinden bir miktar sizlere *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabından okumaya, açıklamaya geçmeden önce, buyurun beraberce evlenen ve hâsseten Peygamber Efendimiz'in ruh-i pâkine hediye olması için, sonra onun cümle âlinin, ashabının, etbâının, sâdât ve meşâyih-i turûk-u aliyemizin, sâir enbiyâ ve mürselîn ve evliyâullahın; beldemizin medâr-ı iftiharını sahabenin, tâbiînin, evliyâullahın:

Eseri telif eylemiş olan Gümüşhaneli Hocamız'ın, eserin içindeki hadislerin bize kadar gelmesine emek sarf etmiş olan râvilerin ve alimlerin; uzaktan yakından bu hadisleri dinlemek üzere buraya teşrif eden siz kardeşlerimizin âhirete

göçmüş bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhlarına hediye olmak üzere ve biz yaşayan hayattaki müslümanların da Mevlâmız'ın rızasına uygun ömür sürüp Peygamber SAS Efendimiz'in yolunda yürüyüp, sevdiği razı olduğu kullar olarak huzûr-u Rabbi'l-izzete varmamıza vesile olması için bir Fâtîha, üç İhlâs-ı Şerîf okuyalım, öyle başlayalım.

.....

a. Peygamber Efendimiz'e Yalan Söz İsnad Etmek

Mukaddimedede metnini okumuş olduğumuz hadîs-i şerîf Ebû Ümâme RA Hazretleri'nden Taberânî tarafından ve İbn-i Mürdeveyh'te kayıtlı bulunan, rivayet edilmiş olunan bir hadîs-i şerîftir. Hadis rivayeti ile ilgili.

Mâlum, Peygamber SAS Efendimiz bildiriyor ki:¹

¹ Muhtelif lafızlarla:

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.310, no:14373; Dârimî, *Sünen*, c.I, s.80, no:206; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.186, no:10; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.214, no:5591; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.I, s.550, no:1786; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.III, s.189; İbn-i Sa'd, *Tabakâtü'l-Kübrâ*, c.I, s.377; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LI, s.228; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Buhârî, *Sahih*, c.V, s.2262, no:5747; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.18, no:46; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.184, no:353; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.48, no:367; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.IX, s.97, no:8521; Bezzâr, *Müsned*, c.V, s.438, no:2076; Abdü'r-Rezzak, *Musanef*, c.XI, s.159, no:20198; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.IV, s.200, no:4786; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.II, s.263, no:1325; Dâra Kutnî, *İlel*, c.V, s.323, no:916; Hatîb-i Bağdâdî, *Takyîdü'l-İlm*, c.I, s.55, Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.415, no:790; *Kenzü'l-Ummâl*, c.I, s.336, no:962, 963 ve c.XV, s.1368, no:43589; *Keşfü'l-Hafâ*, c.I, s.222, no:587.

إِنَّ أَفْ ضَلَّ الْكِتَابِ كِتَابُ اللَّهِ، وَأَفْ ضَلَّ
الْهَدْيِ هَدْيُ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(*Inne efdale'l-hadîsi kitâbu'llâh*) “Kitapların en faziletlisi Allah- u Teâlâ Hazretleri'nin kitabı olan Kur'ân-ı Kerîm'dir. (*Ve efdale'l- hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem*) Gidilecek yolların en güzeli, Peygamber SAS Efendimiz'in yoludur.” Bu yolların da belirlenmesi Peygamber Efendimiz'in sünnetini tanımakla, bilmekle olur; sözlerini zapt etmekle, öğrenmekle olur.

Ama Peygamber Efendimiz'in söylemediği bir sözü bir kimse söylerse onun durumu ne olacak?

Bu hadîs-i şerîfte buyurmuş ki Peygamber Efendimiz:²

مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعَمِّدًا، فَلْيَتَّبِعُوا مَقْعَدَهُ مِنْ بَيْتِ نَعِيمٍ
عَيْنِي جَهَنَّمَ. قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، يُحَدِّثُ عَنْكَ
يَزِيدُ وَيَنْقُصُ؟ قَالَ: لِي سَ ذَاكَ أَعْنِيكُمْ، إِنَّ مَا
أَعْنِي الَّذِي يَكْذِبُ عَلَيَّ مُتَحَدِّثًا يَطْلُبُ بِهِ شَيْءًا
نَ الْإِسْلَامِ. قَالُوا:

² Taberânî, Mu'cemü'l-Kebîr, c.VIII, s.131, no:7599; Taberânî, Müsnedü'ş- Şâmiyyîn, c.IV, s.320, no:3434; Ebû Ümâme el-Bâhilî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.236, no:29251; Câmiü'l-Ehadîs, c.XXI, s.359, no:23717.

RE. 441/6 (Men kezebe aleyye müteammiden fe'l-yetebevve' mak'adahû min beyni ayney cehenneme. Kàlu: Yâ rasûla'llah, yuhaddisu anke yezîdu ve yenkusu? Kâle: Leyse zâke a'nîküm, innemâ a'ni'llezî yekzibu aleyye mütehaddisen yatlubu bihî şeyne'l- islâmi. Kàlu: Ve hel li-cehenneme aynün? Kâle: Neam, emâ semi'tumûhu yekül: İzâ raethüm min mekânin baîd. Fehel terâhüm illâ bi-ayneyni)

(Men kezebe aleyye müteammiden) “Kim bana kasden yalan bir sözü isnad ederse.”

“—Rasûlüllah şöyle buyurdu.” diyor ama Rasûlüllah'ın söylemediğini biliyor; hadis olmadığı, onun söylemediği belli.

“Kim bana yalan söz isnad ederse, (fe'l-yetebevve' mak'adahû) o

kişi oturma yerine hazırlansın!”

Mak'ad, *mahall-i kuud*, yâni oturma yeri demek. “O kişi oturma yerini hazırlasın, oturma yerine hazırlansın!” Nerede? (Min beyni ayney cehenneme) “Cehennemini iki gözü arasındaki oturma yerine hazırlansın!”

Bunun üzerine tabii sahâbe-i kirâm, etrafta dinleyenler dediler ki: (Yâ rasûlallah, yuhaddisu anke) “Bir kişi var ki senden söz naklediyor. ‘Peygamber Efendimiz’in meclisinde bulundum, şöyle dedi, böyle dedi.’ diye senden söz rivayet ediyor, söylüyor ama, (yezîdu ve yenkusu) beşer hâlidir, tam senin söylediğin gibi söyleyemez de sözüne ekler veyahut eksik bırakır, çıkartır veya

fazlalaştırır. Ufak tefek farklılıklar olur, artık söyler, eksik söyler. Bunun durumu ne olacak?”

(Kâle) Ona o zaman buyurdu ki Peygamber Efendimiz:

(*Leyse zâke a'nîküm*) “Benim kastettiğim bu değil. Cehennemini iki gözü arasında yerini hazırlasın dediğim kişi bu değil. (*Innemâ a'nî*) Ben ancak şu kişiyi kasdediyorum: (*Ellezî yekzibu aleyye mütehadisen yatlubu bihîşeyne'l-islâmi*) Benden söz nakledip onunla İslâm'ın noksanlaşmasını, ayba uğramasını, ta'na uğramasını ve zarara uğramasını kasdeden kimsedir.”

Yâni, “İyi niyetle benim meclisimde bulunmuş, söylerken bazı sözü iyi hatırlayamamış, birazcık eksik birazcık fazla söylemiş, mânâyı nakletmiş veyahut ibarede, kelimedede bir değişiklik olmuş; ‘Cehennemde yerini hazırlasın.’ derken onu kasdetmiyorum. Benden sözü fesat maksadıyla, bana deyip, bana isnat edip de İslâm'ın zarara uğramasını kasdeden kişiyi düşünüyorum, onu kasdediyorum.” buyurmuş.

Hakikaten râviler arasında bazen hadislerin metinlerinde (*ev kezâ*) denir, “Hadis şöyle rivayet edilmiş veyahut şöyle... (*Şekkun mine'r-râvi*) “Bu, râviden şektir, râvi tereddüt etmiştir, ‘Acaba şu kelimeyi mi kullandı veya bu kelimeyi mi kullandı?’ diye tereddüt etmiştir.” gibi şeyler olur.

Sahâbe-i kirâm aynen sözü nakletmeye dikkat etmişlerdir ama insanlık hâlidir. Hele hadis uzun olduğu zaman, ola ki bazı yerlerinde

eksik söylemiş olabilir, yarıda bırakmış olabilir, hatırladığı yere kadar söyleyip öbür tarafı söylememiş olur. O zaman eksik söyledi. Veyahut biraz izah edeyim diye fazlaca söyledi. O zaman hemen cehennemlik mi olacak?

Hayır. Bu tehdit, iyi niyetle Peygamber Efendimiz'in hadislerini nakleden şahıslara değil. Peygamber Efendimiz'in adını, makamını, müslümanlar arasındaki sevgisini, itibarını alet ederek İslâm'a zarar vermek istiyor, laf sokuşturuyor, karıştırıyor; bunlardır." dedi Efendimiz.

(*Kâlû: Ve hel li-cehenneme aynün*) "Cehennemin iki gözü arasındaki oturma yerini hazırlasın." buyurduğu için bu sefer de dediler ki:

"—Yâ Rasûlallah, cehennemin de gözü var mı?"

Bunun üzerine Peygamber Efendimiz buyurdu ki: (*Kâle: Neam*) "Evet, cehennemin gözü vardır. Kendisinin yutacağı, azaplandıracağı kimseye gözünü diker, bakar.

Allah bizi cehennemden âzad ettiği kullardan eylesin... İlk girenlerle cennetine giren bahtiyarların zümresine dâhil eylesin...

(*Emâ semi'tumûhu?*) "Duymadınız mı Kur'ân-ı Kerîm'den..." Peygamber Efendimiz söz söylerken, onun sözü senettir, başımızın tacıdır ama Kur'ân-ı Kerîm'den de bir âyet-i kerîmeyi şahit olarak sözüne delil olarak zikir buyurmuş. Diyor ki:

"İşitmediniz mi ki Kur'ân-ı Kerîm'de Allahu Teâlâ, (*yekûl*), buyuruyor ki:

إِذَا رَأَتْهُمْ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهَا تَغِيْظًا وَزَفِيرًا

(الفرقان: ١٢)

(*İzâ raethüm min mekânin baîd*) “Cehennem onları uzak bir mekândan gördüğü zaman.”
Raet; müennes, cehenneme râcî... *Hüm*; ehli cehennem.

“Ehli cehennemi cehennem uzaktan gördüğü zaman, (*semiû lehâ tegayyuzan ve zefîra*) o kişiler cehennemın kızgınlığını, öfkelenişini, müthiş kaynamasını ve uğultusunu işitirler.”
(Furkan, 25/12) Allah o durumlara düşürmesin, o felâketlere uğratmasın.

(*İzâ raethüm*) “O cehennem ehlini cehennem uzaktan gördüğü zaman gayıztanıyor, nefesi oluyor. Zefîr ve şehîkı oluyor, nefes alması oluyor. Bir canavar gibi düşünün ki, ateş soluyan bir canavar, gözleri olan bir şey. Cehennem ehlinin felâketini düşünün...”

Peygamber Efendimiz bir başka hadîs-i şerifinde: (*Fehel terâhüm illâ bi-ayneyni*) “İki gözden başka bir şeyle mi görür onlar?” diyor.

(*İzâ raethüm*) dediğine göre âyet-i kerîmede, belli ki gözleri var.

“İşte ayet-i kerimeden delil budur.” demiş oluyor.

Başka bir hadis-i şerifinde Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:

“—Cehenneme düşmemeye çare arayın.”

Mâlum, insanların bir kısmı, (*hüm fîha hâlidûn*) ebediyyen cehennemde kalacak. Kâfir, cehennemde ebediyyen kalacak. Ama bir kısım günahkâr, bîçare, zavallı, akılsız, tedbirsiz müslümanlar da cehenneme düşecek. İmanı var ama kabahati de çok. Çalışmadı, çabalamadı, gayret etmedi, öğüt dinlemedi, söz anlamadı, anasının babasının nasihatini tutmadı, hocasının işaretine riâyet etmedi; daldı günahlara, daldı dünyanın zevkine, bir yığın kabahat işledi... Vardı huzur-u Rabbi'l-izzete; onu kırmış, bunu üzmüş, ötekisinin malını almış, berikisinin hakkına tecavüz etmiş... Hesap görüldü; haydi bakalım cehenneme... Cezası kadar yapıp çıkacak. Böyle müslümanlar da var.

Diyor ki Peygamber Efendimiz:

“—Cehenneme bir giren kimse *ahkâben* orada kalacak.”

Ahkâben, Âmme Sûresi'nde de bu kelime geçiyor. *Ahkâb*, *hukub* kelimesinin cem'i ki, 80 küsur yıla Araplar *hukub* diyorlar. *Ahkâben* demek; cehennemde birkaç *hukub* kalacak, birkaç 80 yıl kalacak. Ama oranın 80 yılı, bizim bu dünyanın 80 yılı kadar değil.

Ya nasıl?

وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ

(الحج: ٤٧)

(*Ve inne yevmen inde rabbike keelfi senetin mimmâ teuddûn*) “Allah'ın indinde bir gün, sizin saydığınız günler hesabıyla bin yıl gibidir.” (Hac, 22/47)

O zaman ne ediyor? Bizim bir senemiz yuvarlak hesap 360 gün etse, hani kamerî yıl 356, 360 desek; âhiretin bir yılı 360 bin sene eder. Seksen de birkaç tane olacak; üç tane olsa... (*Ekalli cemi' selâsetün*) “Çoğulların en azı üç tane olur.” Üç hukub olsa, eder 240. 240 kere 360 bin...

Allah esirgesin, insan bir cehenneme düştü mü demek ki milyonlarca sene kalacak. Çıkacak olanı bile...

Rabbimiz bizi ikazlardan mütenebbih olan, cehennemden kendisini sakınan, ailesini, evladını sakındıran, oraya düşmemeye çare bulan, doğrudan doğruya cennete giren bahtiyarlardan eylesin...

Bir girenin hâli böyle olacak.

Sonra bir başka hadîs-i şerîfte buyurmuş ki Peygamber SAS Efendimiz:

“—Eğer cehennemdeki zakkum ağacından bir damla dünya denizlerine damlasaydı, bütün dünya denizlerini, ummanlarını, okyanuslarını acılaştırırdı, zehir gibi acı ederdi. Pekiyi, onu yiyenin hâli ne olacak?” diyor Peygamber Efendimiz.

Cehennemde Allah onlara ne yedirecek? İrin içirecek, zakkum yedirecek, azap görecek, işkenceler çekecek... Orada bir damlası dünya ummanlarını acılaştıran bir zakkum gıdası olacak. Acıktığı zaman sıcak cehennem suları, o pis suları içecek.

Eğer bir insanın biraz akli varsa, biraz tedbir endişesi varsa, biraz istikbal düşüncesi varsa, akıllı insan ahirette cehenneme düşmemek için tedbir alır. Akli varsa...

Akılsıza sözüümüz yok...

b. Zekî İnsan Kimdir?

Peygamber SAS Efendimiz, bir başka hadis-i şeriflerinde buyurmuşlar ki:³

الْكَيْسُ مَنْ دَانَ نَفْسَهُ، وَ عَمِلَ لِمَا بَعْدَ الْمَوْتِ؛
وَالْعَاجِزُ مَنْ أَتْبَعَ نَفْسَهُ هَوَاهَا، وَ تَمَنَّى عَلَى اللَّهِ
الْأَمَانِيَةَ

(ط. حم. ت. ه. حل. ق. ك. عن شدّاد بن أوس)

³ Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.638, no:2459; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1423, no:4260; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.124, no:17164; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.125, no:191; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.153, no:1122; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VII, s.281, no:7141, 7143; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.II, s.107, no:863; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.350, no:10546; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.369, no:6306; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.I, s.267; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.I, s.266, no:463; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.140, no:185;

Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.3, s.310, no:4930; İbn-i Ebi'd-Dünyâ, *Muhâsebetü'n-Nefs*, c.I, s.19, no:1; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, no:56, no:171; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.50, no:6430; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.39; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.LXI, s.186; Şeddâd ibn-i Evs RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.679, no:7036; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.1024, no:2029.

RE. 229/7 (*El-keyyisü men dâne nefsehû, ve amile limâ ba'de'l- mevt*) “Zeki insan, nefsinin dizginleyen, zabt u rapt altına alan ve ahiret için hazırlanandır.”

Akıllı insan kimdir?

“—Şu kadar kitap okumuş, bu kadar fakülte bitirmiş, şu kadar yüksek mevki elde etmiş, kütüphanesinde yüz bin kitap var...”

Hayır, hayır, hayır... Akıllı insan; nefsinin dizginleyip şu dünya hayatının dağdağası, gürültüsü arasında ahireti unutmayıp nefsine hâkim olup cenneti kazanandır.

Akıllı bu, ben ona akıllı derim.

Köyden bir bîçare, çarıklı çıkıyor; şehre geliyor, zengin oluyor, araba sahibi, köşk sahibi oluyor, köylüsünü çağırıyor; köşkler, havuzlar, arabalar, para, pul, nimet, ihsan...

“—Aferin be, becerikliymiş mâşâallah. Köyden beş parasız çıktı, bak şuna neler becerdi...” diyoruz.

Asıl akıllı insan o kimsedir ki cennetin köşklerini kazanır. Çünkü burada bir köşk sahibi olsa, zaten ömrünün yarısını kazanmakla geçiriyor, bakalım içinde yarısı kadar oturabilecek mi? Hani şu Beylerbeyi Sarayı'nın sahibi? Hani Dolmabahçe Sarayı'nın sahibi? Hani Topkapı Sarayı'nın sahibi nerede?

İnsan öyle bir saraya, öyle bir köşke sahip olmalı ki bitmesin, elden gitmesin. O da cennette...

Bir müslümana verilecek bir köşkte yetmiş bin gurfesi olacak, yetmiş bin odası olacak. Her odasında hizmetçisi olacak. Yani dünya köşkleri gibi değil. En ednâ cennet ehline bu yerler, bu gökler kadar bir yer verilecek.

İnsan bu fırsatı kaçırmı mı? Bu nimeti kaçırmı mı? O cehenneme düşmeye koşar mı böyle dolu dizgin?

Koşmaz ama eğer akıllıysa... Ama akı yoksa, gözü körse, beyinsizse, o zaman ne yapar?

(Ve'l-âcizü men etbea nefsehû hevâhâ) Ahmak kul da nefsinin arzusu peşine kendisini takıp, sürüklettiren, *(ve temennâ ale'llâhi'l-emâniyyeh)* ondan sonra da 'Allah *Gafur'dur Rahim'dir*, beni affeder, onun rahmeti çoktur!' diye Allah'a temenni besleyen kimsedir."

"—Bana da cennet gelir." Bekle gelir. Bekle ki gelir.

Çalışmayana yok... Cennet de cehennem de bu dünyada insanın kesbinin mükâfatı veya cezasıdır. Sen çalışmadın. Çalışacak çabalayacak, çalışacak çabalayacak, öyle...

Onun için aklımız varsa kardeşlerim, edebiyat bir tarafa, laf bir tarafa, ben güzel anlatamayabilirim; aklımız varsa, cenneti kazanmaya bakalım! Aklımız varsa, cehennemden kendimizi korumaya bakalım!

Bir kimse ki kendisini cehennemden korumuyor, doludizgin cehenneme gidiyor; yalan söylüyor, dolan ediyor, kibir, ucub, gıybet, dedikodu, her türlü kötü sıfat, ahlâk içinde birikmiş, gidişi

de ters... Yazıklar olsun. Vah yazıklar olsun!
Acımak babından yazıklar olsun. Vah zavallı...

Peki, senin oğlun gidiyor, sen camidesin.

“—Ne biçim babasın? Yahu sen ne biçim babasın?
Evladın ateşe doğru gidiyor! İmanın zayıf demek
ki... Eğer imanın kuvvetli olsa, o evladını o ateşe
bırakır mısın?”

“—Bırakmam.”

Peygamber Efendimiz, kendisine esir kafilesi
getirildi. Anlaşılan esir kafilesi grup grup
gelmiş. Bu gruptan bir kadıncağız fırladı
koştı, öteki gruptan bir çocuğu bağrına bastı;
öpüyor, kokluyor, seviyor... Demek ki kâfile ayrı
düşmüş, yolda ayrı kalmışlar; o da esir o da esir,
Medine-i Münevvere’ye getiriliyorlar. İslâm’a
bayrak açmışlar, isyan etmişler, harp etmişler,
müslümanları öldürmüşler; harp yapılmış,
onlardan esir geliyor. Kadın da esir, çocuk da
esir. Ama kadın buradan paçayı kurtarınca
koşmuş yavrusunu bağrına basmış, öpüyor,
kokluyor... Sevgi, şefkat, annelik sahnesi...

Peygamber Efendimiz de bakıyor... Ârif insanın
her bakışı ibrettir. Sahâbe-i kirâm da bakıyorlar.
Peygamber Efendimiz dedi ki:

“—Ne dersiniz ey ashabım, şu kadın şu çocuğunu
ateşe atar mı?”

“—Atmaz yâ Rasûlallah! Nasıl seviyor bak, nasıl
kavuştum diye sarım sarım sarılıyor... Atmaz.”
Peygamber Efendimiz buyurdu ki:

“—Allah-u Teâlâ Hazretleri kullarına bu kadının
şu çocuğuna şefkatinden çok daha şefkatlidir.”

Bu kadar şefkatli Rabbimiz var da, biz nasıl cehenneme düşüyoruz?

O kadar şefkatli Rabbimiz var, cennetin bu kadar mükâfatı, nimeti var, cehennemin de bu kadar korkunç hâli var; biz yine cehenneme düşüyoruz. Akıl alacak bir şey değil, akıl alacak bir şey değil...

Bütün deniz kenarları, Akdeniz'den, Hatay'dan, başka şehirler bir tarafa... Burası İslâm diyarı... Akdeniz sahilleri, Mersin, Adana, Antalya, Alanya, Kaş, Bodrum, Marmaris, İzmir, Ayvalık, Sarımsaklı plajı, Erdek, Trakya, Tekirdağ vesaire... Her taraf karınca düğünü gibi çıplak insan...

Kimlerin çocukları bunlar?

Bunlar, buraları “Allah Allah, Allah Allah, Allah Allah...” diye harbe bile giderken zikrederek, canını ortaya koyan şehidlerin çocukları... Ne hale gelmiş? Sorma hâlini...

Onun için biz bu kardeşlerimize de acıyacağız. Bunlar bizim ya kardeşimizdir, ya dayızademizdir, ya evladımızdır, ya yeğenimizdir; hem kendimizi kurtaracağız hem onları kurtaracağız. Ya da kendi çocuğumuzdur, kendi kızımızdır.

قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ
وَالْحِجَارَةُ

(التحریم: ٦)

(Kù enfüseküm ve ehlîküm nâren veküduhe'n-nâsü ve'l- hicâratü) “Kendinizi ve ailelerinizi öyle bir ateşten koruyun ki, o ateşin yakıtları, yakacakları insanlar ve taşlardır.” (Tahrim, 66/6) buyruluyor.

c. Evlâtlarımızı İyi Yetiştirelim!

İkinci hadîs-i şerîf... Ebû Hüreyre RA'dan İbnü'n-Neccâr kitabında ve Deylemî Amr Hazretleri'nden rivayet eylemiş. Kısa bir hadîs-i şerîf.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:⁴

مَنْ كَرُمَ أَصْلُهُ، وَطَابَ مَوْلِدُهُ، حَسُنَ مَحْضَرُهُ

(الدیلمی عن عمر؛ ابن النجار عن أبی هريرة)

(Men kerume asluhû, ve tâbe mevlidühû, hasüne mahdaruhû) (Men) “O kimse ki, (kerume asluhû) kökü, soyu, aslı asil olan;

asaletli, temiz pak, kıymetli, itibarlı bir aileden olan; (ve tâbe mevlidühû) doğuşu, doğumu hoş olan... Aslı güzel, doğumu güzel olan kimsenin, (hasüne mahdaruhû) mahzarı güzel olur.”

Mahzar ne demek? Şerhte Gümüşhaneli Hocamız Rh.A. buyurmuş ki: “Meclisi güzel olur, mahall-i huzuru güzel olur.” demiş.

⁴ Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.500, no:5549; Hz. Ömer RA'dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.153; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.II, s.131, no:561; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XI, s.94, no:30758; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.274, no:2590; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXI, s.361, no:23725.

Temiz pak, asil soylu bir insan, doğumu asil bir insan, yanına gittiğin zaman; güzel huylu olur, meclisi tatlı olur, zevk duyarsın, gül bahçesine girmiş gibi olursun, sözlerinden hoşnut kalırsın. İnsan, “Ah daha devam etsen, saatlerce sürse, sabahlara kadar sürse...” der. Bu mânâyadır diyor.

Bu doğru tabii... İnsanların meclisi asaletten oluyor, biraz gerilerden başlıyor. Soyu çirkin olursa, Allah saklasın, zina mahsulü olursa, veled-i zina olursa, şöyle olursa böyle olursa, tabii iş oradan berbat gidiyor. Anası haram süt emdirirse, iş oradan fena gidiyor. Babası eve haram lokma getirirse, iş oradan ters gidiyor. Evvelkilere bağlı...

Tamam, o zaman o insanın meclisi tatlı olur. Bir mana bu.

Fakat mahzar diye insanın karşılaştığı zaman görünen hey’etine de derler. Onun için demişler ki mesela; (nik mahzar) güzel görünümlü, güzel hey’etli demek. Böyle bir tâbir var. Böyle olan insanın siması, hey’et-i umumiyesi yakışıklı, mütenasip endamlı olur demek. Kusursuz doğar, güzel olur. Çünkü nesli asil. Ondan sonra doğumu da zinadan değil, güzel mânasına.

Bir de mevlid kelimesi üç mânaya gelir:

Bir; doğuş zamanı... İki; doğum yeri.

Meselâ, Arap “Senin mevlidin neresi?” der. Erzurum, Kars, Adana... Doğum yeri demek.

Veyahut;

“—Mevlidin ne zaman, doğum zamanının ne zaman?”

“—İşte bin dokuz yüz bilmem kaç senesi...”

Bazen zaman mânasına gelir, bazen yer mânasına gelir. Bazen de masdar-ı mim’i olur, doğuşu güzel mânasına.

Bir insanın doğuşu da neye bağlıdır?

Bir insan pattadak doğmuyor. Bir babaya ihtiyaç var, bir anaya ihtiyaç var, o ananın onu dokuz ay karnında taşıması var... Babası temiz olacak, anası temiz pak olacak, nikâhlı olacaklar... Ondan sonra helâl gıda ile beslenecek, büyüyecek, dualarla doğacak, kulağına ezanlar okunacak... Anası babası güzel isim koyacaklar, nâmına ziyafetler verecekler, akîkalar kesecekler... Eh, bu doğuş merasimi güzel bir merasim.,

Doğum yeri mânasına oluverse, buradaki mâna ne olur?

Bir mübarek yerde, hoş bir mahalde, feyizli bir yerde doğarsa tabii onun da doğan insana çevrenin tesiri var.

Zaman mânasına gelse? Bir hoş mübarek vakitte doğmuş.

Mesela:

“—Senin adın ne?” diyorum;

“—Benim adım Kadir.” diyor.

“—Niye Kadir adını koymuşlar?

“—Ben Kadir gecesinde doğmuşum.”

“—Mâşaallah, ne güzel, Ramazan’da Kadir gecesinde doğmuş.” diyoruz değil mi, güzel bir zamanda doğmuş diye.

Hâsılı, bu hadîs-i şerîfte... Tabii bizim hatırımıza gelen, şerhte olmayan mânalar.

Bir insanın doğum yeri, kendi aslı nesli bir kere temiz pak olursa; bir de doğduğu zaman mübarek bir zaman olursa, doğduğu yer mübarek yer olursa...

“—Bu adamcağız Mekke-i Mükerreme’de doğdu.”

Oh, ne şeref...

“—Medine-i Münevvere’de doğdu.”

Ne güzel mesela...

Doğduğu yer iyi olursa, doğuş zamanı iyi olursa, bir de doğumu dualarla, helâllerle oldu. O kimse yakışıklı olur. Tepeden tırnağa bakarsın, yüzü pırıl pırıl nurânî olur.

“—Allah-u Teâlâ Hazretleri bir insanın dış görünüşünü tepeden tırnağa yontma, güzel, yakışıklı yapıp da huyunu da güzel ettikten sonra onu cehenneme atmaz.” diyor.

Kitaplarda böyle ifade var.

Demek ki, çocuğumuzun iyi olması için gıdasına dikkat edeceğiz. Doğumundan önceki şeylere dikkat edeceğiz, diye de bize ders çıkıyor.

Biz sanıyoruz ki; çocuk beş yaşına, yedi yaşına gelecek de bir mektebe vereceğiz de terbiye olacak. Geçmiş ola... Çok kaçırdın sen...

Tren çoktan kalktı gitti. Sen buna helâl lokma yedirmedi.

“—Hocam yaramaz, ele avuca sığmıyor, laf dinlemiyor. Komşunun bahçesinden elma çalıyor, cam kırıyor...”

Sen ona kim bilir nasıl, dikkat etmedin ki...

Dikkat edeceğiz. İnşallah evlâtlarımıza dikkat edelim. Evlâtlarımızın analarına dikkat edelim. Evlâtlarımızın babalarına dikkat edelim. Kızlarımızın kocalarına dikkat edelim. İçkici, ayyaş, sarhoş, meyhanede içmiş, zilzurna, sallana sallana kapıyı zor bulmuş, kör kütük, küfelik, ondan sonra içeriye gelmiş; kızının kocası, haydi bakalım bir de çocukları olmuş...

Hayır gelir mi? Gelmez.

Dikkat edeceğiz. Kız, gelin alacaksak dikkat edeceğiz. Kızımızı bir kimseye vereceksek dikkat edeceğiz.

“—Efendim, filanca çocuk çok çok iyi bir insan, melek; enstitüyü bitirdi, İlâhiyat Fakültesini bitirdi, beş vakit namazında, müslüman, mütedeyyin bir insan. Parası yok.”

Onun ahlâkı para...

Haydi bakalım ahlâksız bir insan 100 bin lira, 200 bin lira ver, ahlâklı edebilecek misin? Parayla pulla alınır mı? Allah korkusu var. O Allah korkusu kalbinde, parayla alınır mı? Parayla ölçülebilir mi?

Bahaeddîn-i Nakşîbend Efendimiz hanımına demiş ki;

“—Hanım, Őu bizim kız büyüdüğü zaman, bülüğa erdiği zaman, âdet görmeye başladığı zaman benim haberim olsun.”

Valide sultan gelmiş, demiş:

“—Efendi hazretleri senin kızın büyüdü.”

Hemen talebelerinden bir tanesini çağırmış:

“—Gel buraya, ben sana kızımı vermek istiyorum.”

“—Aman efendim, estağfirullah, ben âciz nâçiz, daha beş parası olmayan bir talebeyim medresede, bir köşede fakirâne...”

“—Olsun...”

Hemen ona vermiş.

Kızını da düğün yapıp uğurlarken demiş ki, aradan birkaç ay geçmiş düğün hazırlığı filan:

“—Kızım kusuruma bakma, seni birkaç ay geciktirdim.”

Kime vermiş? Kendisinden sonra makamına geçecek olan, velî olacak olan bir kimseye vermiş.

Parası yoktu, pulu yoktu ama velî işte, o gözle bakar, öyle seçer.

Biz de ona dikkat edelim.

Hata ediyoruz. “Zengin olsun.” diyoruz. “İlle zengin olsun...”

Ya zengin olur azdırır mı iyi mi olur? Zengin olur kötü huylu olursa?..

Zenginledi mi adamın ilk işi ikinci hanım almak olurmuş. Biraz parayı buldu mu...

Her şeyin hayırlısını istemek lazım.

Karnı doydu mu, cebinde para doldu mu meydanda dolaşmaya başlar Hacivat-Karagöz gibi “Yâr bana bir eğlence, aman medet bir eğlence...” Sahnede Hacivat alay ediyor ama... İşte bu nefis, şeytan insana öyle yapar. Onun için her şeyin hayırlısı...

Peygamber Efendimiz’e gelmedi mi Cebrail AS:

“—Yâ Rasûlallah! Allah-u Teâlâ Hazretleri sana buyuruyor ki: ‘İstersen sana şu etraftaki dağları altın yapayım!’”

“—İstemem.” dedi.

Peygamber Efendimiz dua etseydi Allah ona saraylar vermez miydi? Saltanatlar vermez miydi?

Dünyanın en güzel yerlerinde, deniz kenarlarında, havuzların başında, fıskiyelerin altında, çardaklarda, kameriyelerde Allah yaşatmaz mıydı?

Efendimiz istemedi. Dedi ki:

“—Yâ Rabbi! Bir gün yiyeyim, verdiğin nimetlere şükredeyim; iki gün oruç tutayım, sabredeyim.”

Bu dünyada istemedi. Rasûlullah Efendimiz acaba yanlış hesap mı yaptı?

Hâşâ sümme hâşâ... Hiç öyle şey olur mu? Bizim hesabımız yanlış. Biz de âhîret hesabı yapacağız.

“—Hocam, hep ehli dünya dünyanın en güzel yerlerini alıyor.”

Sen âhîret hesabı yap, Allah sana dünyanı da âhîretini de verir.

Sen dünya hesabı yaparsan, ne olacağı belli olmaz ama sen âhîret hesabı yaparsan dünyada da âhîrette de kâr edersin. Ona göre. Evlât everirken de, kız ararken de, damat ararken de öyle... Çocuk yetiştirirken de öyle.

Bu çocukların hepsi bize emanettir. Biz neyiz? Bunların bekçisiyiz. Allah-u Teâlâ Hazretleri bize ne buyurmuş:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا
وَقُودَهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ

(التحریم: ۱)

(*Yâ eyyühe'llezîne âmenû kù enfüseküüm ve ehlîküüm nâran veküdühe'n-nâsü ve'l-hicâreh*)

“Ey iman edenler, yakıtı insanlar ve taşlar olan cehennem ateşinden kendinizi, ailenizi ve çocuklarınızı koruyun!” (Tahrim, 66/6)

“—Doğdular, büyüdüler, ne yaparlar bilmem hocam.”

Sen başlarında neciydin? Sen neciydin?

“—Bilmem, işte Kur'an kursuna gönderdim de...”

Öyle şey olur mu? Yarım yamalak tedbirle, hafifçe, az bir masrafla olur mu? Evladını cehennemden kurtaracaksın!

Aç bakalım şu kesenin ağzını... Gel bakalım buraya:

Renkli televizyon alacağım diye televizyona 300 bin lira verirsin değil mi? Yazlığa bilmem kaç 100 bin lira, bir yazlığa ‘çıp’ diye çıkartırsın. Bir düğüne bilmem kaç milyon harcarsın. Gel bakalım, bu evlat iyi yetişecek!

Benim hocam, Allah razı olsun bana Arapça’yı öğreten hocamla yolda karşılaştık:

“—Şu resmî mekteplerden okuttuğumuz kimselerden pek hayır görmedim. Şimdi bazı kimseleri özel okutacağım.” diyor.

Hangi bilginin faydalı olduğuna dikkat edeceğiz. Hep dünyayı öğretiyoruz, hep hırsı öğretiyoruz, hep parayı öğretiyoruz, hep maddeyi öğretiyoruz; çocuklara biraz da ahlâkın güzelliğini, biraz da vefanın güzelliğini, biraz da sabrın güzelliğini, biraz da takvânın güzelliğini anlatmıyoruz.

Takvâ ne demek, haberi yok. Nasıl bir şeydir, yenilir mi içilir mi, paketli midir, kiloyla mı satılır, şişe de mi bulunur; haberi yok... *Takvâ*dan haberi yok.

Vefâ denilen bir şey varmış. “Acaba şu İstanbul’un semti mi?” Haberi yok. *Vefâ*; sana bir ara iyiliği dokunmuş olan bir kimseye devam ediyorsun.

Hoca efendi dedi ki:

“—Bir sürü talebe okuttum, hafız yetiştirdim, bir tanesi vefalı çıktı. Şimdiye kadar aradan kaç yıl geçtiyse hiç münasebetini benden koparmadı, ziyaretini kesmedi.”

Her zaman irtibat hâlinde... Vefâ işte o.

Evlendin... Yakışıklı, boylu poslu bir genç güzel bir kızla evlendi. Tamam, ilk günler bal ayı diyorlar zaten, tatlı geçti, güzel günler gördünüz. Çocuklar büyüdü, üç çocuk oldu, beş çocuk oldu. Bıktı iki taraf birbirinden; haydi bir geçimsizlik, haydi ayrılma...

Sığar mı vefaya?

“—Efendim çok iyiydi bizimki, fakat hastalandı.”

“—Boşa ya ne yapacaksın... Ne yaparsa yapsın... O hastalandı, hastane köşesinde inlesin; sen öbür tarafta sefana bak.”

Vefâya sığar mı? Sığmaz.

Vefâ dediğimiz şey, eski hukukun devam etmesi. Biraz öğretsene... Çocuğa biraz sabrı öğretsene... Biraz Allah korkusunu öğretsene... Biraz fedakârlığı öğretsene... Önüne iki tane çatal yol çıktığı zaman bu sevaplı, bu günahlı; sevaplı yere gitmesini öğretsene... Ezan okunduğu zaman uyumamasını öğretsene... Vakti geldiği zaman uyumasını, vakti geldiği zaman uyanmasını öğretsene... Kur’ân-ı Kerîm okurken gözyaşı dökmesini, kendin de gözyaşı dökerek öğretsene...

Hiç bunları öğretmiyoruz. Gazeteler, dergiler, eğlenceler, sinemalar, tiyatrolar, çikolatalar, şekerlemeler hep maddeye, hep nefse hizmet ediyor. Ondan sonra çocuk büyüdüğünde bir itiyor seni:

“—Ben yolumu seçmişim, bu yol doğru yoldur, keyfime bakarım. İnsan bu dünyaya bir kere geliyor, burada ben de yaşayacağım, zevk ü sefamı süreceğim.” diyor.

Yanlıı öğretiyoruz, ondan. Allah'ın emrettiğine göre öğretmiyoruz, sonra hepsi başımıza püsküllü belâ oluyor.

Evlâtlarımızı iyi yetiştirelim!

d. Gazabına Hakim Olmak

Diđer hadîs-i şerîf... Allah razı olsun, bu nüshada nokta da var, güzel. Bu hadîs-i şerîf yine bizim bu mevzunun devamı gibi geldi. Tesadüfen, tevâfukan öyle geldi.

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:⁵

مَنْ كَفَّ غَضَبَهُ، كَفَّ اللَّهُ عَنْهُ عَذَابَهُ؛ وَمَنْ
اعْتَذَرَ إِلَى اللَّهِ، قَبِلَ اللَّهُ مِنْهُ عُدْرَهُ؛ وَمَنْ خَزَنَ
لِسَانَهُ، سَتَرَ اللَّهُ عَوْرَتَهُ

(ابن أبي الدنيا في ذم الغضب، ع. وابن شاهين، والخرائطي في مساوئ الأخلاق، ض. عن أنس)

RE. 441/8 (*Men keffe gadabahû, keffa'llàhu anhu azâbehû; ve meni'tezere ilâ rabbihî, kabilla'llàhu minhu uzrehû; ve men hazene lisânehû, setera'llàhu avretehû*)

⁵ Beyhakî, Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.302, no:4338; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.X, s.534, no:18143; İbn-i Ebî Âsım, *Zühd*, c.I, s.35, no:47; Dûlâbî, *el-Künâ ve'l-Esmâ'*, c.II, s.604, no:1081; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.II, s.445, no:1824; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.405, no:7164; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XXI, s.367, no:23743.

(*Men keffe gadabahû*) “İçinden doğup gelen, fışkıran, çıkıp gelen gazabını, kızgınlığını kim dizginlerse, tutarsa...”

Birden kızıverdirdin, yumruğu vuracaksın... Ama çok kızdın, âsabın bozuldu, alınının damarları gerildi, adalelerin gerildi... Patlattın mı tamam, onu yuvarlayacaksın. Ama Allah’tan korkuyorsun, gazabını tutuyorsun, şöyle bir sakinliyorsun...

“—*Lâ ilâhe illa’llâh... Hasbüna’llâhu ve ni’me’l-vekîl... Allahümme salli alâ seyyidinâ muhammed...*” Bir şeyler söylüyorsun, şöyle bir tutuyorsun.

Neden tuttu kendini? Allah rızası için.

“—Gazaplılık iyi değildir.” dedin, gazabına hakim oldun, tuttu.

“Kim böyle yaparsa, (*keffa’llâhu anhu azâbehû*) Allah da ondan azabını çeker, onu azaba uğratmaz.

Gazaba hakim olmak, işte öğreteceğin şeylerden birisi karşına çıktı. Evladına gazabına hakim olmayı öğret bakalım. Sinirlendi, kardeşinin kafasına oyuncağı geçirdi, paatt... Hadi orası kanamaya başladı...

“—Evladım!..”

Döv, cezasını ver, ne yapacaksan yap da kızdığı zaman kendisini tutmayı öğret. Yaşına göre; üç yaşında, beş yaşında, yedi yaşında, on bir yaşında, on üç yaşında, on beş yaşında kendisine hakim olmayı öğrensin.

Hadîs-i şerîf devam ediyor:

(Ve meni'tezere ilâ rabbihî kabila'llâhu minhu uzrehû) “Her kim ki Allah’a özür diler, mazeret dilerse Allah özrünü kabul eder.”

“—Yâ Rabbi! Şurada yapayalnızım, karanlık gecede hiç kimse yok etrafımda. Ben beni biliyorum, çok hata ettim yâ Rabbi! Çok kabahat işledim yâ Rabbi! Çok günahlara daldım, aman yâ Rabbi! Nefsim kuvvetli geldi, şeytan beni azdırdı, zayıf düştüm, yapamadım, özür dilerim yâ Rabbi! Ne yapalım, istemezdim ama elimden çıktı, oldu...”

Allah’tan özür diliyor. Hâlini itiraf ediyor, özür diliyor.

Allah kerem sahibidir. “Olmaz! Kabul etmiyorum! Yaptın bir kere, cezanı mutlaka çek!” demez. Özrünü kabul ediverir. Kerem sahibidir. Bir kerem sahibinin vaadini yerine getirmemesi olmaz.

Birisi vaad etmiş:

“—Sana bir saat alacağım.”

Almadı. Kerem sahibi değil, sahtekâr.

Öyle şey yok. Vaadini yerine getirir. Ama vaîdini yerine getirmesi gerekmez. Tehdit ediyor:

“—Eğer şöyle yaparsan asarım keserim, sana şu cezaları veririm!” dedi.

Ama iyi insan. Böyle dedi ama, sonradan sen onu yaptın da boynunu büktün:

“—Hata bende, ne yapayım yapmayacaktım ama...”

“—Haydi be affettim. Öyle demiştim ama affettim.” diyebilir.

Tehdidinden, vereceği cezadan dönmek keremdir. O da kerem, o da asalettir. Öyle yapabilir.

Allah-u Teâlâ Hazretleri de Ekremü’l-Ekremîn’dir, kerimlerin kerimidir. Onun için, bir kul özür dileyince özrünü kabul eder.

Bir başka hadîs-i şerîfte geçiyor ki... Burada da var, başka yerde de var, hadîs-i şerîfte öyle geçiyor, öylece anlatacağım. Kul elini açar:

“—Yâ Rabbi..” der. Ne derse der arkasından, “Beni affet, mağfiret eyle...”

Allah ona nazar etmez; kabahatli, edepsiz, cezası çok.

“—Yâ Rabbi!” der, nazar etmez.

Kul yine “Yâ Rabbi! Affet, mağfiret eyle...” devam ediyor; Allah yine nazar etmez.

Hadiste böyle diyor.

Üçüncü defa yine “Yâ Rabbi!” diye yanıp yakılıyor, yine yalvarmasına devam ediyor. O zaman dermiş ki Allah-u Teâlâ Hazretleri:

“—Ey meleklerim, şahit olun, ben bu kulumu affettim. Çünkü benden başka Rab olmadığını bildi, ‘Yâ Rabbi! Yâ Rabbi! Yâ Rabbi!..’ deyip duruyor.”

(*Kad istahyeytü min abdî*) diyor, bir de orada böyle bir cümle var. Herkesin aklı kabul etmez.

“Şu kulumdan utandım, benden başka rabbi olmadığını bildi, bana döndü bana ‘Yâ Rabbi!

Yâ Rabbi!’ diyor, onu affetmemeye utandım.” diyor Allah-u Teâlâ Hazretleri.

Şu kerem sahibi Allah-u Teâlâ Hazretleri’ne bakın ki kul işliyor da Allah affetmemeye utanıyor. Kul utansa ya! Şu kerem sahibine bak...

Allah bizi kendisine güzel kulluk etmeye muvaffak eylesin... Öyle kerem sahibi ki Mevlâmız...

(*Ve men hazene lisânehû*) Kitapta noktasızdı, şerhe baktım, noktasızdı, bu nüsha tashihli nüshaymış, güzel. Diyor ki:

“—Her kim dilini hıfzederse...”

Hazene, noktalı olunca “hıfzetmek” demek.

“Kim dilini hıfzederse, (*setera’llàhu avretehû*) Allah da onun ayıbını örter, açığı kapatır.”

Dilini tutacak. Çok günahlar bu dilden oluyor. Küfrediyorsun, günah; kalp kırıyorsun, dille; yalan dolan, gıybet, aldatma, iftira dille... Hep bu dilden... Bunun bize zararı çok. Bunu hıfzederse insan, Allah da o zaman onun ayıplarını örtüyor.

İşte karşımıza üç tane güzel, esaslı ahlâk kaidesi çıktı.

1. Birincisi, insan kendisine hâkim olmayı, gazabını dizginlemeyi öğrenecek. Çocuklarımıza da öğreteceğiz inşâallah...
2. Özrünü bilecek, Allah’tan özür dileyici olacak. Allah özürleri kabul edici.

3. Ondan sonra dilini tutacak. Diline hakim ve sahip olacak. Çok kabahatler, kusurlar bu dili tutamamaktan oluyor; kavgalar, gürültüler ondan oluyor, arkadaşlıklar ondan bozuluyor, evde huzursuzluklar ondan oluyor. Kadın tutsa dilini olmayacak, erkek tutsa olmayacak; o onu kırıyor, o onu kırıyor... Aman dilimize dikkat edelim!

e. Hoşnutluğu Yaymak

Bari üç tane olsun, galiba sayfayı bitiremeyeceğiz.

Bundan sonraki hadîs-i şerîf de çünkü yine aynı mevzuya bağlanan bir hadis ve Hz. Ali Efendimiz'den. Bunu rivayet eden de Hz. Ali Efendimiz.

Hız. Ali Efendimiz'den gelen hadislere ben biraz daha, "Hz. Ali Efendimiz'in" diye bastıra bastıra söylüyorum. Neden?

Bizim memleketimizde bir kısım kardeşler var ki "Biz Alevîyiz" diyor, "Hz. Ali'ye mensubuz" diyor. Onlara söylemeniz için. Yazın da bilhassa onlara söyleyin. Madem Hz. Ali'ye mensuplarmış, Alevîlermiş; Hz. Ali'nin sözlerini bilsinler de yolunca gitsinler.

Öyle değil mi? Madem onu seviyorlar, öyle yapsınlar.

Hız. Ali Efendimiz Peygamber Efendimiz'den ne nakletmiş? Sözü söyleyen Peygamber Efendimiz, râvisi Hz. Ali Efendimiz. Deylemî'de kaydedilmiş:⁶

⁶ *Kenzü'l-Ummâl*, c.III, s.406, no:7166; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXI, s.368, no:23744.

مَنْ كَفَّ غَضَبَهُ، وَبَسَطَ رِضَاهُ، وَبَدَّلَ مَعْرُوفَهُ،
وَوَصَلَ رَحِمَهُ، وَأَدَّى أَمَانَتَهُ، أُدْخِلَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ
لَيَوْمِ الْقِيَامَةِ، فِي نُورِهِ الْأَعْظَمِ

(الديلمى عن على)

(*Men keffe gadabahû*) “Kim ki kızgınlığını, gazabını dizginlerse, hâkim olursa...” Kızdığı zaman patlamıyor, kendisini tutuyor. (*Ve basata rıdâhu*) “Hoşnutluğunu da yayarsa...”

Ne demek, hoşnutluğunu yaymak? İzah ederiz.

“Kızgınlığını tutarsa, hoşnutluğunu da yaygınlaştırırsa, yayarsa... (*Ve bezele ma'rûfehû*) İyiliklerini etrafa saçarsa, çokça bezlederek yaparsa... (*Ve vasale rahimehû*) Akrabasına sıla-i rahim yaparsa... (*Ve eddâ emânetehû*) Emanetini de edâ ederse...”

“Her kim bunu, bunu böyle yaparsa, (*edhalehu'llâhu azze ve celle yevme'l-kıyâmeti fî nûrihi'l-â'zami*) bu kimseyi Allah-u Teâlâ Hazretleri kıyamet gününde en büyük nurunun içine sokar. En büyük nuruna dahil eder.”

İltifatı düşünün ki, Allah nur-u a'zamına, en büyük nurunun içine dahil ediyor.

Şimdi kelimelerini azıcık izah edelim. Bu hadîs-i şerîfle bitireceğiz. Üç tane hadis... Zaten bunların bir tanesi bile yeter bize.

Gazabını tutan; bunu anladık, öteki hadiste de geçmişti, bunu bildik.

Rızasını, hoşnutluğunu yayan ne demek?

Ben mesela, fazla pireli, pırpırlı, vesveseli bir insan olabilirim; ona kırılırım:

“—Küstüm sana!”

“—Ne var?”

“—Bilmem, yan baktın.” Ötekisine de küserim, niye?

“—Tavuklarımı kışaladın...” Berikisine de küsüyorum, niye?

“—Bilmem, benim gölgemin üstünden bastın geçtin.”

Ya bunlar mühim şeyler değil ama pırpırlı ya insan; ona küsüyor buna küsüyor, ona küsüyor buna küsüyor... Herkes kötü... Herkesle kötü, hiçbirini beğenmiyor. Kendisi de içine kapanmış;

“—Zaten bu dünyada hiç iyi insan da yok. Aradım taradım, bir tane adam bulamadım; herkes fena, herkesin bir cezasını gördüm, herkesin bir fenalığını gördüm.”

Bu bir tip. Böyle insanlar vardır. Makbul değil.

Nasıl olacak? (*Basata rıdàhu*) Hoşnutluğunu yayacak.

“—Ondan memnun musun?”

“—Memnunum, iyi kardeştir, Allah selâmet versin.”

Hâlbuki geçen gün o arkadaş ona ne yapmıştı, yine affediyor.

“—Hani beraber bir yolculuk etmiştiniz de, sana ne oyunlar etmişti.”

“—Yok yok, o yolculuk hâlinde yorgundu, hastaydı, ondan yaptı.

Ben memnunum, o iyi arkadaşdır.”

“—Falanca nasıl?”

“—Aman, emsalsiz iyi bir kimsedir, hoşnudum, memnunum.”

“—Ya işte falanca şikâyet ediyor, filanca...”

“—Yok, ben hiç kötülüğünü görmedim.”

“—Ya falanca?”

“—Çok iyidir, çok iyidir...”

Herkesle hoşnutluğu var. İyi tarafından görüyor ve hoşnut. İşi büyütüyor, incir çekirdeğini doldurmayan meseleden büyük problem çıkartmıyor. Hatta büyük problemleri de unutuyor, görmezlikten geliyor. Hoşnut, herkesle iyi geçiniyor. Böyle insanlar var.

Eski dervişler böyle yetiştirmiş. Görüyoruz; eski tekke terbiyesi almış insan... Ben böylelerini bilirim, ben güya açık gözüm, yeni yetişme delişmen, delikanlı:

“—İşte gördün mü falancanın filancaya söylediği sözü, yaptığı muameleyi... Ne fena... Tüh tüh, vah vah!”

“—Yok yok, o onu ondan öyle yapmamıştır.” diyor.

“—Canım işte besbelli; o öyle dedi, bu böyle yaptı.”

“—Yok yok, o şu sebeple yapmıştır, ben onu biliyorum, o iyi insandır.”

Uğraş didin, ona kötü dedirtemiyorsun.

Neden? Tekke terbiyesi almış. Herkese iyi gözle bakıyor. Bizim büyüklerimiz ne demiş:

“—Her gördüğünü Hızır bileceksin.”

“—Canım her gördüğü Hızır olur mu? Hızır insanın eline geçer mi öyle kolay kolay?”

Ama Hızır bilersen, öyle muamele edersen, rahat edersin.

“—Her geceni Kadir bileceksin, her gördüğünü Hızır bileceksin.” Öyle o tarzda hareket etmişler. İşte rızasını bast etmesi de bu.

Herkese hoşnutluğu yaygın. İyimser bir insan. Gazabını tutuyor; iyimserliği, hoşnutluğu herkese şâmil, yaygın... İnsan bu huyda olursa...

(*Ve bezele ma'rûfehû*) “İyiliğini de yapıyor.” Herkese iyilik yapıyor. *Ma'ruf* ne demek? Akıl ve din bakımından örfte iyi olarak kabul edilen şey.

“—Çeşme yaptırmak iyi midir?” İyidir iyidir, hiç kimse kötü demez.

“—Ya köprü yaptırmak?”

Canım o da iyidir.

“–Yol yaptırmak?” O da iyidir.

“–Ağaç dikmek?” O da iyidir.

“–Affetmek?” İyidir.

Bak, herkes ittifak ediyor, hiç kimse aksini söylemiyor. Ma'ruf, insanlar arasında örf hâline gelmiş, bilinen, herkesin kabul ettiği müşterek değer hükümleri.

Tamam, iyilik yapıyor. Emr-i mâruf var, iyiliği emretme var. Bir de (*bezele ma'rûfehû*); bu iyiliği emretmiyor, bizzat yapıyor. Lafta değil.

Mesela ben derim ki:

“–Arkadaşlar cimri olmayın. Kazandığınızı helâl kazançların bir kısmını hayra sarf edin. Ahiretinizi kazanmaya bakın. Sadaka- ı câriye yapın...”

Size emr-i mâruf ediyorum, tamam.

Ama bir de insanın fiilen yapması var. İyiliğini yapıyor; ona iyilik yapıyor, buna iyilik yapıyor, mâşaallah iyilik babası; herkes onun hayrını görüyor.

(*Bezele ma'rûfehû*) “Bir insan iyiliğini elinden geldiğince herkese bezlederse...”

“–İyilik hep parayla mı olur?”

Hayır. Parayla olması şart değil. Fakir, tatlı dilli, güleç yüzlü bir insan da öyle sevap kazanabilir. Bu, hep para işi değildir.

Evet, iyiliğini yapıyor, hoşnutluğunu herkese şâmil tutmuş...

(*Ve vasale rahimehû*) “Akrabasıyla ilgiyi kopartmamış, devam ediyor.”

Akrabayla sıla-ı rahim yapmanın en aşağı mertebesi küsmemektir, gelip gitmektir. En aşağı mertebesi bu; insanın teyzesini, halasını, amcasını, eniştesini, dayısını, yeğenini, kardeşini araması. Sıla-ı rahmin ilk merhalesi budur.

“—Daha yüksek mertebeleri?”

Yardıma da koşmaktır. Mâlen, bedenen hizmetine, yardıma da koşmaktır. O yüksek mertebesidir. Paraya ihtiyacı varsa, avcuna para tutuşturmadır. Hizmete ihtiyacı varsa, hizmet yapıvermektir. Sıla-ı rahim bu.

Bir insan sıla-ı rahmini yapıyor, iyiliğini herkese saçıyor, herkese karşı hoşnutluğu var, kızgınlığını tutuyor.

(*Ve eddâ emânetehû*)“Emanetini de veriyor.” Kendisine bir şey emanet edilmişse, “Sen güvenilir bir insansın, ben hacca gideceğim geleceğim, evime hırsız da girebilir, kasayı da soyabilir; al şu kadar param sende dursun, gelince alırım.” Döndü; “Al emanetini!” diyor, veriyor.

Kimisi bu devirde senet yok sepet yok, “Sen bana para vermedin.” deyiveriyor. Emanet veriyorsun, senet yoksa, eğer bir sağlam şeye bağlanmamışsa vermiyor. Kimisi sağlam senede bağlanana bile vermiyor. Geliyor, dükkânından

malı alıyor alıyor, üç takım beş takım koltuk, beş milyon, üç milyon, kamyonu dolduruyor. Haydi bakalım adamı ara, parayı alacağım diye üç sene peşinde koş... İnsanı diyar diyar dolaştırıyor, parayı verinceye kadar kök söktürüyor. Öyleleri de var.

Ama emanetini eda ederse bir insan, o da güzel sıfat...

İşte böyle yapan kimse: Kızgınlığına hâkim olan, sevgisini, hoşnutluğunu herkese şâmil tutan, iyiliğini herkese saçan, akrabasıyla münasebetlerini canlı tutan, onlara maddeten mânen, lisânen akrabalık haklarına riâyet ederek bağlantısını sürdüren, emaneti yerine veren...

(Edhalehu'llâhu azze ve celle yevme'l-kıyâmeti fî nûrihi'l-â'zami) "İşte bu kimseyi Allah-u Teâlâ Hazretleri kıyamet gününde en büyük nurunun içine sokar. En büyük nuruna dahil eder."

Müstesna bir yer. Kıyamet gününde herkesin başının çaresine baktığı, başını sokacak bir yer aradığı, bucak bucak kaçacak, saklanacak delik aradığı zamanda, Allah nur-u a'zamına dahil edecek ki, bu nur-u a'zamın mânasını izah etmek için bu dünya insanlarına insan ne söylese de nasıl anlatsa?.. O nur-u a'zam nedir?..

Emanet sözünde hatırıma bir şey geldi. Benim dedem çok yaşlı idi. Epeyce bir yaşlı iken öldü. Ben vefatında gidemedim. Büyüklerim gittiler, bulundular da ben bulunamadım. Onlardan duydum. Dermiş ki artık rahatsızlığında:

“—Al yâ Rabbi emanetini!” Yani ne demek istiyor?

Şu can bize emanet... Emanetin her çeşidine riâyet edeceğiz.

Bu canı da mü'min bir can olarak, cennete girecek bir ruh olarak yerine teslim etmeyi, o emaneti de öylece teslim etmeyi Allah cümlemize nasib etsin...

İki cihanın bildiğimiz bilmediğimiz —şimdi sıralasak sıralasak üç tanesini, beş tanesini sıralarız ama Allah hepsini biliyor— Dünyanın ve âhiretin bildiğimiz bilmediğimiz, her çeşit hayrına Allah bizi cümleten erdirsin... Dünyanın ve âhiretin bildiğimiz bilmediğimiz, aklımıza gelen gelmeyen her çeşit tehlikesinden, şerrinden Mevlâmız bizi korusun... İki cihanda mes'ud ve bahtiyar eylesin...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

15. 09. 1985 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

